

УДК 81.27

Н. В. ЯНЕНКА

**ДА ПЫТАННЯ ВЫВУЧЭННЯ НЕАФІЦЫЙНАГА БЕЛАРУСКАГА ГАРАДСКОГА
МАЎЛЕННЯ ў РАМКАХ ВАРЫЯЦЫЯНІСЦКАЙ ПАРАДЫГМЫ***Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт**(Паступіў у рэдакцыю 16.12.2014)*

Уводзіны. У апошнія дзесяцігоддзі набывае папулярнасць вывучэнне вясковага гетэрагеннага і гарадскога вуснага маўлення беларусаў. Гэта даследаванне істотна адрозніваецца ад дасканала засвоенага беларускай лінгвістыкай вывучэння вясковага дыялектнага маўлення. Калі вывучэнне дыялектнага маўлення ў значнай ступені арыентавана на рэканструяванне нейкага былога, «класічнага» стану дыялектаў (у такіх даследаваннях сацыялінгвістычны фон, як правіла, абмінаецца), то вывучэнне змешанага вясковага або гарадскога маўлення, якое спалучае ў сабе розныя моўныя стыхіі, ад самага пачатку мела на ўвазе тое або іншае выкарыстанне здабыткаў сацыялінгвістыкі. Аднак укараненне сацыялінгвістычных метадаў у беларускіх працах аб моўным кантакце і двухмоўі часта сутыкаецца са значнымі цяжкасцямі [1]. Піянерамі вывучэння змешанага маўлення ў Беларусі з'яўляюцца Г. А. Цыхун і Н. Б. Мячкоўская; таксама гэтую з'яву вывучаюць С. М. Запрудскі, І. П. Клімаў, А. А. Лукашанец, А. У. Лянкевіч і інш. Асобнае асвятленне ў навуковых даследаваннях знайшло гарадское гутарковае маўленне прафесійных філолагаў, якія сваю пачатковую ці сярэдняю адукацыю атрымалі ў беларускамоўных школах і працуюць у Мінску [2].

У вывучэнні вуснага маўлення беларусаў значнае месца належыць двум буйным міжнародным праектам. У рамках першага з іх – «Памежжы Беларусі: гісторыя, культура, мова» (2001–2006 гг., Варшава, Польшча, кіраўнік – праф. Э. Смулкова) – сярод іншага даследавалася дыялектнае беларускае маўленне ў кантакце з мовамі суседніх народаў. У працах даследчыкаў знайшлі асвятленне такія пытанні, як ступень захаванасці беларускай гаворкі на беларуска-расійскім памежжы [3], асаблівасці выбару моўцамі таго ці іншага моўнага кода [4], моўная кампетэнтнасць носьбітаў «трасянок» [5]. Значная частка артыкулаў выдадзенага па выніках праекта зборніка [6], прысвечаных аналізу моўнай сітуацыі на памежжы, заснавана на ацэнцы меркаванняў інфармантаў адносна маўленчых разнавіднасцей, якія функцыянуюць у іх мясцовасці і якімі яны карыстаюцца.

Аналізуючы канкрэтны матэрыял з беларуска-рускага памежжа, Н. Б. Мячкоўская, І. У. Будзько [7] і М. Янковяк звяртаюць увагу ў першую чаргу на суіснаванне ў маўленні інфармантаў адзінак, якія супадаюць з адзінкамі беларускай і рускай моў, і іх колькаснае размеркаванне. На падставе колькаснага аналізу беларускіх і рускіх элементаў у маўленні інфармантаў і ўліку агульных знешніх фактараў даследчыкамі робіцца выснова аб характары – змешаным (Н. Б. Мячкоўская, І. У. Будзько) або «пераходна-змешаным» (М. Янковяк) – гэтага маўлення.

У рамках нямецка-беларускага праекта «“Трасянка” ў Беларусі: “змешаная разнавіднасць” як прадукт беларуска-рускага моўнага кантакту» (2008–2011 гг., Альдэнбургскі ўніверсітэт, Германія і Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, Мінск) праводзіліся палявыя даследаванні, у выніку якіх быў атрыманы корпус запісаных на дыктафоны і затранскрыбіраваных дыялогаў жыхароў шасці невялікіх беларускіх гарадоў (па адным з кожнай вобласці) і Мінска, які складаецца з ся-

мейных размоў (прыкладна 210 тыс. словаформаў) і запісаў інтэрв'ю (прыкладна 170 тыс. словаформаў)¹.

Даследуючы атрыманы ў выніку праекта матэрыял, прафесар Альдэнбургскага ўніверсітэта Г. Генчэль і яго калегі імкнуцца вызначыць у ім долю рускай і беларускай моў. З гэтай мэтай імі была створана класіфікацыя словаформаў, якая ўключае наступныя адзінкі: 1) беларускія, якія складаюцца выключна з беларускіх марфем, а таксама з беларускіх і агульных марфем; 2) рускія, якія складаюцца або выключна з рускіх, або з рускіх і агульных марфем; 3) агульныя, якія складаюцца толькі з агульных марфем; 4) гібрыдныя, у склад якіх уваходзяць і беларускія, і рускія (а магчыма, і агульныя) марфемы [9, с. 87]. Аналагічны падыход прымяняецца і да класіфікацыі выказванняў, у аснову якой пакладзена ацэнка словаформаў.

Аналізуючы колькаснае размеркаванне чатырох узгаданых відаў моўных адзінак і адзначаючы выпадкі стабільнай перавагі тых ці іншых варыянтаў, даследчыкі робяць выснову аб наяўнасці ў іх матэрыяле тэндэнцыі да стабілізацыі [10–12].

Праблемным момантам метадалогій, прынятых у рамках абодвух праектаў, можа быць, на нашу думку, суаднясенне і імпліцытнае або экспліцытнае супастаўленне аналізаванага вуснага маўлення з нарматыўнымі беларускай і рускай мовамі. Што датычыцца альдэнбургскага праекта, то гэта акалічнасць ужо адзначалася К. Вулхайзерам, які даследуе фактары ўзнікнення змешаных беларуска-рускіх моўных разнавіднасцей у маўленні вясковых жыхароў [13, с. 143]. З нагоды прац, у якіх двухмоўнае маўленне вывучаецца з выкарыстаннем інструментарыя, прынятага ў даследаваннях аднамоўнага маўлення, П. Аўэр лічыць магчымым пісаць пра «аднамоўны ўхіл у двухмоўных даследаваннях». На яго думку, у дадзеным выпадку гэтыя мовы не павінны атаясамлівацца з адпаведнымі аднамоўнымі разнавіднасцямі, за зыходны пункт аналізу двухмоўя нельга прымаць дзве мовы, трэба хутчэй зыходзіць з набору дыскурсіўных і моўных практык, якімі карыстаецца двухмоўны моўца ў нейкай супольнасці [14, с. 337].

Іншыя замежныя даследчыкі вуснага маўлення беларусаў даследуюць асаблівасці функцыянавання беларускай, рускай моў і «трасянікі» ў Мінску [15], дыялектную аснову руска-беларускага білінгвізму [16], прычыны ўзнікнення і ступень даследаванасці «трасянікі» [17]. Увагу М. Слобады прыцягваюць праблема моўнай ідэнтычнасці жыхароў беларуска-рускага памежжа [18], асаблівасці функцыянавання тэрміна «трасянка» ў навуковым і побытавым дыскурсе [19]. Працы шэрагу замежных і беларускіх даследчыкаў «трасянікі», а таксама аналагічнай украінскай з'явы «суржыку» нядаўна сабраны пад адной вокладкай у асобным зборніку [20].

Вывучэнне вуснага беларускага гарадскога маўлення ў рамках варыяцыянісцкай парадыгмы. Варыяцыянісцкая сацыялінгвістыка (variationist sociolinguistics) – гэта сучасная сацыялінгвістычная парадыгма, галоўнай задачай якой з'яўляецца «вызначэнне сацыяльных і лінгвістычных умоў, якія перашкаджаюць або забараняюць ужыванне пэўнай формы ў канкрэтна ўзятай моўнай разнавіднасці і спрыяюць ужыванню іншай формы замест яе» [21, с. 5]. У рамках дадзенага напрамку даследавання варыянтнасць у маўленні інфармантаў разглядаецца не як змешванне кодаў, а як «рэалізацыя розных выбараў у рамках адной сістэмы», пры гэтым «запісаны і транскрыбіраваны тэкст разглядаецца як тэкст, які змяшчае пэўную паслядоўнасць аламорфных і алафонных рэалізацый канкрэтнага набору аналізаваных пераменных» [22, с. 123, 124].

З'яўленне гэтага метаду звязана з імем амерыканскага сацыялінгвіста У. Лабова, які ў сваёй працы 1963 г. тлумачыў гукавыя змены ўздзеяннем сацыяльных фактараў [23]. Гэтая публікацыя дала імпульс для ўзнікнення шэрагу іншых даследаванняў, у якіх моўная варыянтнасць звязвалася з дзеяннем сацыяльных фактараў і ў якасці самастойнага параметра пачаў разглядацца стыль [24; 25]. З'яўляючыся важным паняццем у сацыялінгвістычных даследаваннях, тэрмін «стыль» мае спецыфіку ў параўнанні з яго разуменнем у традыцыйным мовазнаўстве. Згодна з У. Лабовым, у аснове размежавання стыляў вуснага маўлення ляжыць ступень увагі, якую надае моўца свайму маўленню. Даследчык вылучае два стылі маўлення: нязмушаны (casual speech) і старанны (careful speech). Першы стыль маўлення характэрны для нязмушанай паўсядзённай камунікацыі людзей, другі ўзнікае ў сітуацыі, калі моўцу задаюцца пытанні ў рамках індывідуальнага інтэрв'ю

¹ Некаторыя матэрыялы даступны ў Інтэрнэце [8].

[26, с. 59]. У першым выпадку выкарыстоўваюцца стыгматызаваныя (stigmatized) варыянты, у другім – прэстыжныя (prestigious) [26, с. 204].

У далейшым паняцце стылю прымяняльна да вуснай камунікацыі пашырылася і сталі вылучацца стылістычныя фактары як знешнія фактары, якія абумоўліваюць варыянтнасць маўлення інфарманта. Так, згодна з П. Экерт і Дж. Рыкфардам [27, с. 1] і С. Рамэйн [28, с. 411], існуюць тры групы фактараў, якія выклікаюць варыянтнасць у маўленні: а) моўныя або ўнутраныя фактары; б) сацыяльныя фактары або адрозненні, якія існуюць паміж інфармантамі (inter-speakers constraints); в) стылістычныя фактары, якія выклікаюць вар’іраванне ў маўленні аднаго інфарманта (intra-speakers constraints).

Сярод апошніх рознымі даследчыкамі называюцца такія фактары, як тэма размовы, знешнія абставіны, характар размовы (сур’ёзны або жартаўлівы), канал камунікацыі (вусная або пісьмовая), мэта і інш. [29; 30]. Залежнасці выкарыстання білінгвамі той ці іншай мовы ад тэмы размовы прысвечана праца К. Гассэр [31]. Яе апытанне англамоўных маладых людзей, якія пераехалі ў нямецкую частку Швейцарыі, паказала, што пра работу інфарманты размаўляюць пераважна на англійскай мове, пра дом – пераважна на нямецкай, пра адукацыю – толькі на нямецкай, пра спорт – пераважна на англійскай.

Паняцце стылю маўлення стала цэнтральным у рамках дзвюх тэорый, прысвечаных аналізу маўленчага вар’іравання, – тэорыі арыентацыі на адрасата (Audience Design) А. Бэла і тэорыі маўленчай акамадацыі (Speech Accommodation Theory) Г. Гайлса.

На думку А. Бэла, стыль маўлення суразмоўцы з’яўляецца фактарам, які абумоўлівае тыя або іншыя маўленчыя паводзіны моўцы. Прыпадабняючы сваё маўленне да маўлення суразмоўцы, моўца такім чынам у нейкай ступені згладжвае сацыяльную і іншую розніцу, якая можа існаваць паміж ім і суразмоўцам. Такая з’ява можа назірацца ў маўленні як полі-, так і моналінгваў. У сітуацыі маўлення моналінгваў моўца мяняе не мову, а стыль маўлення; у дадзеным выпадку мае месца з’ява пераклучэння стыляў (style-shifting) [32, с. 141–148].

Згодна з тэорыяй маўленчай акамадацыі, моўца прыпадабняе стыль свайго маўлення да адрасата з мэтай атрымаць з яго боку адабрэнне (у такім выпадку мае месца канвергенцыя). З другога боку, моўца можа захаваць свой стыль маўлення або нават імкнуцца выкарыстоўваць іншы ў параўнанні з суразмоўцам стыль (тады назіраецца дывергенцыя, ці жаданне адрозніць сябе ад суразмоўцы) [33, с. 162]. Калі У. Лабоў у якасці галоўнага фактару змены стылю моўцам называе афіцыйны vs. неафіцыйны характар сітуацыі камунікацыі, то Г. Гайлс лічыць, што «моўцы відзяняюць іх маўленчыя стылі, рэагуючы не на кантэкст падзеі, але на стыль адрасата» [34, с. 334]. Гэта адносна новы напрамак у замежнай сацыялінгвістыцы, які ў беларускім мовазнаўстве знайшоў асвятленне ў адзінкавых працах [35].

Нязмушанае вуснае беларускае гарадское маўленне, якое інфармантамі часта можа ўспрымацца як адна, няхай і «змешаная» мова, можна даследаваць згодна з прынцыпамі варыяцыйнісцкай сацыялінгвістыкі. Ужо першыя даследчыкі змешанага маўлення выразна ўказвалі на тое, што з’яўленне ў «трасянцы» тых або іншых элементаў кожнай з моў залежыць ад шматлікіх фактараў, у якасці найважнейшых з якіх трэба разглядаць канкрэтныя ўмовы камунікацыі [36, с. 86]. Менавіта залежнасць выкарыстання моўцамі тых або іншых варыянтаў моўных пераменных ад знешніх фактараў з’яўляецца прадметам даследавання названай парадыгмы. У сувязі з тым, што беларуская і руская мовы блізкароднасныя і ў значнай ступені ўзаемаразумелыя, іх элементы ў маўленні інфармантаў могуць разглядацца як элементы розных «дыялектаў» або стыляў, пры гэтым асноўная ўвага можа быць нададзена стылістычнай разнастайнасці маўлення інфармантаў і яе магчымай сувязі з прагматычнымі аспектамі камунікацыі. Такі падыход быў выкарыстаны намі ў рамках аналізу вуснага побытавага маўлення членаў адной сям’і – жыхароў г. п. Хоцімска Магілёўскай вобласці. Аналізуючы варыянтнасць у выкарыстанні інфармантамі пэўных моўных пераменных, свой матэрыял мы разглядалі ў якасці «адной мовы» і асобую ўвагу надавалі сувязі такой варыянтнасці з прагматычнымі аспектамі камунікацыі. Наш аналіз паказаў наяўнасць у маўленні інфармантаў пэўных заканамернасцей, у прыватнасці, абумоўленасць выкарыстання моўцамі варыянтаў, аналагічных рускай мове, дзеяннем такіх стылістычных фактараў, як цытаванне, акамадацыя, тэма размовы, пэўны характар сітуацыі, экспрэсія і інш. [37; 38].

Заклучэнне. Яскравай адметнасцю вывучэння вуснага гарадскога маўлення беларусаў з'яўляецца традыцыйная засяроджанасць увагі даследчыкаў на суіснаванні ў ім элементаў, аналагічных беларускай літаратурнай мове або яе гаворкам, з аднаго боку, і рускай літаратурнай мове або прастамоўю – з другога. Пры гэтым у якасці асноўнай праблемы ў многіх даследаваннях выступае ўстанаўленне ступені «чысціні» або змешанасці маўлення інфармантаў праз яго суаднясенне з беларускай ці рускай мовамі. Вывучэнне вуснага гарадскога маўлення ў рамках варыяцыйніскай парадыгмы дае магчымасць пазбегнуць некаторых праблемных момантаў яго «традыцыйнага» вывучэння (суаднясенне і супастаўленне вуснага маўлення з нарматыўнымі беларускай і рускай мовамі, прамая залежнасць кваліфікацыі матэрыялу ад колькаснага размеркавання ў ім элементаў кожнай з дзвюх моў, нязначная ўвага да прагматычнага боку маўлення інфармантаў).

Літаратура

1. Woolhiser, C. The sociolinguistic study of language contact and bilingualism in the former Soviet Union: The case of Belarus / C. Woolhiser // When East met West: Sociolinguistics in the former socialist bloc / ed. by J. Harlig and C. Pith. – Berlin / New-York: Mouton de Gruyter, 1995. – P. 63–88.
2. Рамза, Т. Р. Беларускае гутарковае маўленне ў славянскім кантэксце / Т. Р. Рамза. – Мінск: Выд. цэнтр БДУ, 2014. – 256 с.
3. Jankowiak, M. Zakres funkcjonowania języka białoruskiego i stan zachowania gwary na przykładzie wybranych miejscowości w okolicach Horek w obwodzie mohylewskim / M. Jankowiak // Pogranicza Białorusi w perspektywie interdyscyplinarnej / red. E. Smułkowa, A. Engelking. – Warszawa: DiG, 2007. – S. 293–315.
4. Sawicka, R. Polszczyzna w codziennej komunikacji na Grodzieńszczyźnie (na przykładzie wybranych wsi) / R. Sawicka // Pogranicza Białorusi w perspektywie interdyscyplinarnej / red. E. Smułkowa i A. Engelking. – Warszawa: DiG, 2007. – S. 347–354.
5. Мечковская, Н. Трасянка в континууме белорусско-русских идиолектов. Кто и когда говорит на трасянке? / Н. Мечковская // Pogranicza Białorusi w perspektywie interdyscyplinarnej / red. E. Smułkowa, A. Engelking. – Warszawa: DiG, 2007. – S. 27–57.
6. Pogranicza Białorusi w perspektywie interdyscyplinarnej / red. E. Smułkowa, A. Engelking. – Warszawa: DiG, 2007. – 511 s.
7. Будзько, І. Лінгвістычны і сацыялінгвістычны характар беларускага памежжа. Да пастаноўкі праблемы / І. Будзько // Pogranicza Białorusi w perspektywie interdyscyplinarnej / red. E. Smułkowa, A. Engelking. – Warszawa: DiG, 2007. – S. 259–280.
8. Hentschel, G., Zeller, J. P., Tesch, S. Das Oldenburger Korpus zur weißrussisch-russischen gemischten Rede: OK-WRGR / G. Hentschel, J. P. Zeller, S. Tesch – Oldenburg, 2014 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.uni-oldenburg.de/ok-wrgr/>. – Date of access: 25.09.2014.
9. Генчэль, Г., Тэш, С. Трасянка: у якой ступені яна руская, беларуская або агульная? (На матэрыяле маўленчай практыкі адной сям'і) / Г. Генчэль, С. Тэш // Весн. БДУ. Сер. 4. – 2007. – № 1. – С. 85–91.
10. Генчэль, Г. Размеркаванне беларускіх і рускіх варыянтаў структурных слоў у беларуска-рускім змешаным маўленні / Г. Генчэль // Весн. БДУ. Сер. 4. – 2013. – № 2. – С. 52–61.
11. Генчэль, Г. Да пытання развіцця словазмяняльных парадыгмаў у беларускай трасянцы (на прыкладзе ўказальных займеннікаў) / Г. Генчэль // Замежная мовазнаўчая беларусістыка на міжнародных з'ездах славістаў: зб. дакладаў (да XV Міжнар. з'езда славістаў) / уклад., прадмова, камент. Г. А. Цыхуна. – Мінск: Беларус. навука, 2013. – С. 148–174.
12. Хентшель, Г. Белорусский, русский и смешанная речь / Г. Хентшель // Вопросы языкознания. – 2013. – № 1. – С. 53–76.
13. Woolhiser, C. Social and structural factors in the emergence of mixed Belarusian-Russian varieties in rural Western Belarus / C. Woolhiser // Trasjanka und Suržyk – gemischte weißrussisch-russische und ukrainisch-russische Rede / hg. G. Hentschel, O. Taranenko, S. Zaprudski. – Frankfurt am Main: Peter Lang, 2014. – S. 143–162.
14. Auer, P. The Monolingual Bias in Bilingualism Research, Or: Why Bilingual Talk Is (Still) a Challenge for Linguistics / P. Auer // Bilingualism: A Social Approach / ed. by M. Heller. – Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007. – P. 319–339.
15. Лисковец, И. В. Русский и белорусский языки в Минске: проблемы двуязычия и отношения к языку: автореф. ... канд. филол. наук: 10.02.01; 10.02.20 / И. В. Лисковец. – СПб., 2006. – 22 с.
16. Stern, D. Die Trasjanka und die Regiolektalisierung des Russischen in Weißrußland / D. Stern // Zeitschrift für Slawistik / hg. P. Kosta, H. Kuße, C. Prunitsch, L. Udolph. – Bd. 58, H. 2. – Berlin, 2013. – S. 169–192.
17. Bieder, H. Die weißrussisch-russische Mischsprache (Trasjanka) als Forschungsproblem / H. Bieder // Trasjanka und Suržyk – gemischte weißrussisch-russische und ukrainisch-russische Rede / hg. G. Hentschel, O. Taranenko, S. Zaprudski. – Frankfurt am Main: Peter Lang, 2014. – S. 91–118.
18. Sloboda, M. Folk views on linguistic variation and identities in the Belarusian-Russian borderland / M. Sloboda // Language Variation – European Perspectives / ed. by F. Hinskens. – Amsterdam: Meertens Instituut & Vrije Universiteit, 2006. – P. 217–231.

19. Слобада, М. Катэгорыі «трасянка» і «českoslovenština» як дыскурсіўныя аб'екты: іх паходжанне і ўжыванне ў сучасных беларуска-расійскім і славацка-чэшскім дыскурсах / М. Слобада // Мовазнаўства: матэрыялы IV Міжнароднага кангрэса беларусістаў «Беларуская культура ў кантэксце культур еўрапейскіх краін». – Мінск: Лімарыус, 2010. – С. 190–200.
20. Trasjanka und Suržyk – gemischte weißrussisch-russische und ukrainisch-russische Rede / hg. G. Hentschel, O. Taranenko, S. Zaprudski. – Frankfurt am Main: Peter Lang, 2014. – vi + 394 s.
21. Watt, D. Variation and the Variable / D. Watt // The Routledge Companion to Sociolinguistics / ed. by C. Llamas, L. Mullany and P. Stockwell. – New York: Routledge, 2007. – P. 3–11.
22. Muysken, P. Bilingual Speech: A Typology of Code-Mixing / P. Muysken. – Cambridge: Cambridge University Press, 2000. – 306 p.
23. Labov, W. The social motivation of a sound change / W. Labov. – 1963. Word 19: 273–309.
24. Milroy, L. Language and Social Networks / L. Milroy. – Oxford: Blackwell Publishing, 1980.
25. Schilling-Estes, N. Investigating stylistic variation / N. Schilling-Estes // The Handbook of Language Variation and Change / ed. by J. K. Chambers, P. Trudgill, and N. Schilling-Estes. – Malden / Oxford: Blackwell Publishing, 2002. – P. 375–401.
26. Labov, W. The Social Stratification of English in New York City. Second Edition / W. Labov. – Cambridge: Cambridge University Press, 2006. – xii + 485 p.
27. Eckert, P., Rickford, J. R. Introduction / P. Eckert, J. R. Rickford // Style and Sociolinguistics Variation / ed. by P. Eckert and J. R. Rickford. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – P. 1–20.
28. Romaine, S. Variation / S. Romaine // The Handbook of Second Language Acquisition / ed. by C. J. Doughty, M. H. Long. – Oxford: Blackwell Publishing, 2003. – P. 409–435.
29. Ervin-Tripp, Susan M. An analysis of the interaction of language, topic and listener / Susan M. Ervin-Tripp // Amer. Anthropol. 66 (6). – Pt. 2. – 1964. – P. 86–102.
30. Halliday, M. Language as a Social Semiotic: The Social Interpretation of Language and Meaning / M. Halliday. – London: University Park Press, 1978. – 256 p.
31. Gasser, C. Exploring the Complementarity Principle: The case of first generation English-German bilinguals in the Basle area / C. Gasser. – Basle: University of Basle, 2000. – 88 p.
32. Bell, A. Back in style: Reworking audience design / A. Bell // Style and Sociolinguistic Variation / ed. by P. Eckert and J. Rickford. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – P. 139–169.
33. Bell, A. Language style as audience design / A. Bell // Language in Society 13(2). – Cambridge: Cambridge University Press, 1984. – P. 145–204.
34. Niedzielski, N., Giles, H. Linguistic accommodation / N. Niedzielski, H. Giles // Contact Linguistics: An International Handbook of Contemporary Research / ed. by H. Goebel et al. – Berlin / New York: Mouton de Gruyter, 1996. – P. 332–342.
35. Запрудскі, С. Маўленчая акамадацыя і пераклучэнне кодаў у працэсе міжкультурнай камунікацыі: выпадак Беларусі / С. Запрудскі // Belarusian Trasjanka and Ukrainian Suržyk: Structural and social aspects of their description and categorization / ed. by G. Hentschel, S. Zaprudski. – Oldenburg: BIS-Verlag, 2008. – S. 57–97.
36. Цыхун, Г. А. «Трасянка» як аб'ект лінгвістычнага даследавання / Г. А. Цыхун // Беларуская мова ў другой палове XX стагоддзя: матэрыялы Міжнароднага навуковага канферэнса (Мінск, 22–24 кастр. 1997 г.) / рэдкал.: М. Р. Прыгодзіч (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск: БДУ, 1998. – С. 83–89.
37. Яненка, Н. В. Варыянтнасць слова ў вусным гарадскім маўленні (на матэрыялах запісаў у г. п. Хоцімску) / Н. В. Яненка // Слова ў мове, маўленні, тэксце: зб. навуковых артыкулаў (Брэст, 25 красавіка 2013 г.) / пад агул. рэд. Н. Р. Якубук. – Брэст: БрДУ, 2013. – С. 318–321.
38. Яненко, Н. В. Вариативность городской белорусско-русской речи (на материале записей в г. п. Хотимске) / Н. В. Яненко // «Антропологический форум» (онлайн-версия журнала) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://anthropologie.kunstkamera.ru/files/pdf/018online/yanenko.pdf>. – Дата доступа: 16.03.2013.

N. V. JANIENKA

ABOUT STUDIES OF THE INFORMAL BELARUSIAN URBAN SPEAKING IN FRAMES OF THE VARIATIONIST PARADIGM

Summary

In the article an approach to the study of heterogeneous casual oral speech of Belarusians, based on the view on the studied phenomenon not as a mix of Belarusian and Russian languages, but as a system with variability of a certain linguistic variables has been presented.

Author provides methods to analyze this phenomenon. The special attention has been paid to the reasons (internal and external) of speakers using the specific variant of linguistic variables.